

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ

ਬਜਟ 2022-23

ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਣ
ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ
ਦਾ
ਭਾਸ਼ਣ

ਫਰਵਰੀ 1, 2022

ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ
ਭਾਗ-ਏ

	ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ
• ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ	1
• ਪੀਐੱਮ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ	4
• ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ	7
• ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਾਧਾ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਧਣ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਊਰਜਾ ਲਾਗ ਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਰਜ	16
• ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਫੰਡਿੰਗ	25
• ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰਬੰਧ	30

ਡਾਇਰੈਕਟ ਟੈਕਸ

31

- ਨਵੀਂ ਅੱਪਡੇਟਡ ਰਿਟਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ
- ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਮਤੀਆਂ ਲਈ ਵੈਕਲਪਿਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਟੈਕਸ ਤੇ ਸੈੱਸ ਦੀ ਦਰ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਗਈ
- ਦਿੱਵਯਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਰਾਹਤ
- ਰਾਜ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਾਨਤਾ
- ਸਟਾਰਟ-ਅੱਪ ਲਈ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ
- ਨਵੀਂਆਂ ਨਿਗਮਿਤ ਨਿਰਮਾਣ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਰਿਆਇਤੀ ਟੈਕਸ ਵਿਵਸਥਾ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ
- ਵਰਚੁਅਲ ਡਿਜੀਟਲ ਅਸਾਸਿਆਂ ਦੀ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਲਈ ਸਕੀਮ
- ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪ੍ਰਬੰਧ
- ਆਈਐੱਫਐੱਸਸੀ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਇੰਸੈਂਟਿਵ
- ਸੈੱਸ ਦਾ ਯੁਕਤੀਕਰਣ
- ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਖਰਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਸਿਹਤ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਪ-ਟੈਕਸ' ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਣ
- ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ
- ਟੀਡੀਐੱਸ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣਾ

ਇਨਡਾਇਰੈਕਟ ਟੈਕਸ

38

- ਮਾਲ ਤੇ ਸੇਵਾ ਟੈਕਸ (ਜੀਐੱਸਟੀ) 'ਚ ਅਸਾਧਾਰਣ ਪ੍ਰਗਤੀ
- ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ੋਨ
- ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਦਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ
- ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਡ ਦਰਾਮਦ ਤੇ ਪੂੰਜੀਗਤ ਵਸਤਾਂ
- ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਛੂਟ ਤੇ ਦਰਾਂ 'ਚ ਸਰਲੀਕਰਣ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ
- ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ
- ਰਤਨ ਤੇ ਗਹਿਣੇ
- ਰਸਾਇਣ
- ਸੂਖਮ, ਲਘੂ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉੱਦਮ
- ਬਰਾਮਦ
- ਈਥਨ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਰਿਫ਼ ਉਪਾਅ

ਅਨੁਲੱਗ

ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਭਾਗ-ਏ ਦੀਆਂ ਅੰਤਿਕਾਵਾਂ

- ਪੀਐੱਮ ਡਿਵਾਈਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਸੂਚੀ 43
- ਬਜਟ ਲਈ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ (ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੈਂਡ, ਐੱਨਐੱਸਐੱਸਐੱਫ ਰਿਣ ਤੇ ਹੋਰ ਵਸੀਲੇ) 44

**ਬਜਟ 2022-2023
ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਣ
ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ
1 ਫਰਵਰੀ, 2022**

ਮਾਣਯੋਗ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਸਾਲ 2022-23 ਦਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ

1. ਅਰੰਭ 'ਚ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਖ਼ਰਾਬ ਸਿਹਤ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਝੱਲਿਆ ਹੈ।

2. ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੀਹ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਝਟਕਾ ਝੱਲਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 9.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਵੱਡੀਆਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।
3. ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਓਮੀਕਰੋਨ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹਾਂ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਅਧਿਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਲੱਛਣ ਮਾਮੂਲੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਡੀ ਟੀਕਾਕਰਨ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਕਵਰੇਜ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵਿਕਾਸ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗੇ।
4. ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਅਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਹੋਤਸਵ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, 25 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ @100 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ। ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ @100 ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।
5. ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੀਚਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:
 - ਸੁਖਮ ਆਰਥਿਕ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਭਲਾਈ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵਿਆਪਕ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ,
 - ਡਿਜੀਟਲ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਫਿਨਟੈਕ, ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਸਮਰਥਿਤ ਵਿਕਾਸ, ਊਰਜਾ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ
 - ਜਨਤਕ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਨਿਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਚੱਕਰ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸਹਾਇਤਾ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ।
6. ਸਾਲ 2014 ਤੋਂ, ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੱਕਤ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰ, ਬਿਜਲੀ, ਰਸੋਈ ਗੈਸ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਮੱਧ ਵਰਗ, ਮੱਧ-ਆਮਦਨੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮਾਰਗ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਹਿਤ ਨਿਰੰਤਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।
7. ਇਸ ਬਜਟ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ @75 ਤੋਂ ਭਾਰਤ @100 ਤੱਕ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ 2021-22 ਦੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਵੇਰਵਾ ਤੇ ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਰਾਦੇ, ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।
8. ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਬਜਟ 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਬਜਟ 'ਚ ਵੀ ਵਾਜਬ ਐਲੋਕੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
9. ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ, ਟੀਕਾਕਰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਤੇ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਸਮਰੱਥਾ ਸਮਰੱਥਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ।
10. ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ 14 ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਜਨਕ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 60 ਲੱਖ ਨਵੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੇ ਅਗਲੇ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 30 ਲੱਖ ਅਤਿਰਿਕਤ ਨੌਕਰੀਆਂ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ।
11. ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉੱਦਮ ਸਬੰਧੀ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਨਆਈਐਨਐਲ (ਨੀਲਾਂਚਲ ਇਸਪਾਤ ਨਿਗਮ ਲਿਮਿਟਿਡ) ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਭਾਈਵਾਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਐਲਆਈਸੀ ਦੇ ਜਨਤਕ ਇਸ਼ੂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। 2022-23 'ਚ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
12. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਫੰਡਿੰਗ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ (ਨੈਬਫੀਡ) ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਸਤੀ ਪੁਨਰ-ਨਿਰਮਾਣ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

13. ਮਾਣਯੋਗ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਬਜਟ, 2021-22 'ਚ ਜਨਤਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਜਾਂ ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਰਚ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ 'ਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਧੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
14. ਇਸ ਬਜਟ 'ਚ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ (1) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਮਹਿਲਾਵਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਅਤੇ (2) ਆਧੁਨਿਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ, ਜੋ 100 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ, ਲਈ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਮਾਨੰਤਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੀਐੱਮ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਤਾਲਮਾਲ ਦਾ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਇਸ ਸਮਾਨੰਤਰ ਟ੍ਰੈਕ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਚਾਰ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:
 - ਪੀਐੱਮ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ
 - ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ
 - ਉਤਪਾਦਕਤਾ 'ਚ ਵਾਧਾ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼, ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਊਰਜਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ
 - ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਫੰਡਿੰਗ

ਪੀਐੱਮ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ

15. ਪੀਐੱਮ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ ਆਰਥਿਕ ਵਾਧੇ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਰਿਵਰਤਨਕਾਰੀ ਪੱਧਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਸੱਤ ਇੰਜਣਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ – ਸੜਕ, ਰੇਲਵੇ, ਏਅਰਪੋਰਟਸ, ਪੱਤਣ, ਪਬਲਿਕ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਜਲ ਮਾਰਗ ਤੇ ਲੌਜਿਸਟਿਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ। ਇਹ ਸੱਤ ਇੰਜਣ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇੰਜਣਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ, ਆਈਟੀ ਸੰਚਾਰ, ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਜਲ ਤੇ ਜਲ ਨਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰਕ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੰਝ ਸਵੱਛ ਊਰਜਾ ਤੇ ਸਭ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ – ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਨਿਜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ – ਤੋਂ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਉੱਦਮ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੀਐੱਮ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਸਟਰ ਯੋਜਨਾ

16. ਪੀਐੱਮ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਸਟਰ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਸੱਤ ਇੰਜਣ, ਬੇਰੋਕ ਬਹੁ-ਭਾਂਤ ਦੀ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ ਤੇ ਲੌਜਿਸਟਿਕਸ ਮੁਹਾਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ ਮਾਸਟਰ ਪਲੈਨ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਨਵੀਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿੱਤੀ ਫੰਡਿੰਗ, ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਤੇ ਵੱਧ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।
17. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪਾਈਪਲਾਈਨ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ 7 ਇੰਜਣਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਪੀਐੱਮ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ ਫਰੇਮਵਰਕ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਾਸਟਰ ਪਲੈਨ ਦੀ ਖ਼ਾਸੀਅਤ ਵਿਸ਼ਵ-ਪੱਧਰੀ ਆਧੁਨਿਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇਵਾਂ ਦੀ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਦਰਮਿਆਨ ਲੌਜਿਸਟਿਕਸ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ, ਆਰਥਿਕ ਵਾਧੇ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸੜਕ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ

18. ਸਾਲ 2022-23 'ਚ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਮਾਰਗ ਲਈ ਪੀਐੱਮ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ ਮਾਸਟਰ ਪਲੈਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਵਾਜਾਈ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਾਲ 2022-23 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਿੱਚ 25,000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜੋੜੇ ਜਾਣਗੇ। ਵਿੱਤੀ ਫੰਡਿੰਗ ਦੇ ਇਨੋਵੇਟਿਵ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ 20,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਜਨਤਕ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਵਸਤਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੇਰੋਕ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ ਮੂਵਮੈਂਟ

19. ਸਾਰੇ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦੇ ਆਪਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਡਾਟਾ ਐਕਸਚੇਂਜ, ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ ਇੰਟਰਫੇਸ (ਏਪੀਆਈ) ਲਈ ਕਲਪਿਤ, ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਲੌਜਿਸਟਿਕਸ ਇੰਟਰਫੇਸ ਪਲੈਟਫਾਰਮ (ਯੂਐਲਆਈਪੀ) ਉੱਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ

ਵਿਭਿੰਨ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲ ਮੁਵਮੈਂਟ, ਲੌਜਿਸਟਿਕਸ ਲਾਗਤ ਤੇ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਕਰਨ, ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਇਨਵੈਂਟਰੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ 'ਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਤੇ ਅਕਾਊਂਟ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀਕਰਣ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਰੀਅਲ ਟਾਈਮ ਸੂਚਨਾ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬੇਰੋਕ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ-ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਓਪਨ ਸਰੋਤ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਲਟੀਮੋਡਲ ਲੌਜਿਸਟਿਕ ਪਾਰਕ

20. ਸਾਲ 2022-23 'ਚ ਪੀਪੀਪੀ ਪੱਧਰੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਮਲਟੀ-ਮੋਡਲ ਲੌਜਿਸਟਿਕ ਪਾਰਕ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਟ੍ਰੈਕਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਰੇਲਵੇ

21. ਰੇਲਵੇ ਪਾਰਸਲਾਂ ਦੀ ਬੇਰੋਕ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਡਾਕ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰੇਲਵੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਲਘੂ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉੱਦਮਾਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਉਤਪਾਦ ਤੇ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲ ਲੌਜਿਸਟਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੇਗਾ।
22. ਸਥਾਨਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਇੱਕ ਸਥਾਨ-ਇੱਕ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹਰਮਨਪਿਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।
23. ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਲ 2022-23 'ਚ 2,000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨੂੰ ਢਾਲ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਧੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀਆਂ 400 ਵੱਡੇ ਭਾਰਤ ਟ੍ਰੇਨਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਊਰਜਾ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ।
24. ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 'ਮਲਟੀਮੋਡਲ ਲੌਜਿਸਟਿਕਸ' ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੌ 'ਪੀਐੱਮ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ ਕਾਰਗੋ ਟਰਮੀਨਲਸ' ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਜਨਤਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਰੇਲਵੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਸਮੇਤ

25. ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮੈਟਰੋ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਫੰਡਿੰਗ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਨਤਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 'ਮਲਟੀਮੋਡਲ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ' ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੈਟਰੋ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਸਟ੍ਰਕਚਰ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮਿਆਰੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਰਬਤ ਲੜੀ: ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰੋਪਵੇਅ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

26. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਖੜੇ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਰਵਾਇਤੀ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਵਿਕਲ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਟਿਕਾਊ ਹੋਣ, ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, 'ਪੀਪੀਪੀ ਮੋਡ' ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰੋਪਵੇਅ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ 'ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ' 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਪਬਲਿਕ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਵਸਥਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਲ 2022-23 'ਚ 08 ਰੋਪਵੇਅ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲੰਬਾਈ 60 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਲਈ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ

27. ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 'ਇਨਫ੍ਰਾ ਏਜੰਸੀਆਂ' ਦੀ ਕਾਰਜ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਆਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੀਐੱਮ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ ਇਨਫ੍ਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਡਿਜ਼ਾਈਨ, ਫ਼ਾਈਨਾਂਸਿੰਗ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ) ਅਤੇ ਲਾਗੂਕਰਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਵਿਕਾਸ ਖੇਤੀਬਾੜੀ

28. ਰਬੀ 2021-22 'ਚ ਕਣਕ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦ ਤੇ ਖ਼ਰੀਫ਼ 2021-22 ਦੌਰਾਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਖ਼ਰੀਦ ਵਿੱਚ 163 ਲੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ 1208 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਐੱਮਐੱਸਪੀ ਕੀਮਤ ਦਾ 2.37 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸਿੱਧਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
29. ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣ ਮੁਕਤ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਦੇ ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚੌੜੇ ਕੌਰੀਡੋਰਸ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਖ਼ਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
30. ਸਾਲ 2023 ਨੂੰ 'ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਦੰਨ ਵਰ੍ਹੇ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਫ਼ਸਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਲ ਵਾਧਾ, ਘਰੇਲੂ ਖਪਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਕਦੰਨ (ਜੌਂ) ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬ੍ਰਾਂਡਿੰਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
31. ਤੇਲ-ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਤੇਲ-ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਯੋਜਨਾ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।
32. ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਖੇਜਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿਜੀ ਖੇਤੀ-ਤਕਨੀਕੀ ਪਲੇਅਰਸ ਅਤੇ ਖੇਤੀ-ਕੀਮਤ ਲੜੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਅਤੇ ਹਾਈ-ਟੈੱਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਪੀਪੀਪੀ ਮੈਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
33. ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਡਿਜੀਟਲੀਕਰਨ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਲਈ 'ਕਿਸਾਨ ਡ੍ਰੋਨ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
34. ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ, ਜ਼ੀਰੋ-ਬਜਟ ਅਤੇ ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ, ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਤੀ, ਮੁੱਲ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
35. ਸਹਿ-ਨਿਵੇਸ਼ ਮਾਡਲ ਅਧੀਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਸ਼ਰਤ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਫੰਡ, ਨਾਬਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਉੱਦਮ ਲਈ ਸਟਾਰਟਅੱਪਸ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦ ਵੈਲਿਊ ਚੇਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟਾਰਟਅੱਪਸ ਲਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, FPOs ਲਈ ਸਮਰਥਨ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਖੇਤੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਅਤੇ IT-ਅਧਾਰਿਤ ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੇਤ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕੇਨ ਬੇਤਵਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ 'ਚ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ

36. ਕੇਨ-ਬੇਤਵਾ ਲਿੰਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, 44,605 ਕਰੋੜ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਲਾਗਤ 'ਤੇ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ 9.08 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਲਾਭ, 62 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, 103 ਮੈਗਾਵਾਟ ਹਾਈਡਰੋ ਅਤੇ 27 ਮੈਗਾਵਾਟ ਸੌਰ ਊਰਜਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ RE 2021-22 ਵਿੱਚ 4,300 ਕਰੋੜ ਅਤੇ 2022-23 ਵਿੱਚ 1,400 ਕਰੋੜ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
37. ਪੰਜ ਨਦੀ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਭਾਵ ਦਮਨਗੰਗਾ-ਪਿੰਜਾਲ, ਪਾਰ-ਤਾਪੀ-ਨਰਮਦਾ, ਗੋਦਾਵਰੀ-ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ-ਪੇਨਾਰ ਤੇ ਪੇਨਾਰ-ਕਾਵੇਰੀ ਦੇ ਡਰਾਫਟ ਡੀ.ਪੀ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਲਾਭਾਰਥੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਕੇਂਦਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।

ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ

38. ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵਾਢੀ ਦੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪੈਕੇਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ।

ਐੱਮਐੱਸਐੱਮਈ

39. ਉਦਯਮ, ਈ-ਸ਼੍ਰਮ, NCS ਅਤੇ ASEEM ਪੋਰਟਲ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ

ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਹੁਣ ਜੀ2ਸੀ, ਬੀ2ਸੀ ਅਤੇ ਬੀ2ਬੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਾਈਵ, ਆਰਗੈਨਿਕ ਡੇਟਾਬੇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੋਰਟਲ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਸਮੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਉੱਦਮੀ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਸੁਵਿਧਾ, ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਭਰਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।

40. ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਲਾਈਨ ਗਰੰਟੀ ਸਕੀਮ (ECLGS) ਅਧੀਨ 130 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ MSMEs ਨੂੰ ਅਤਿ-ਲੋੜੀਂਦਾ ਅਤਿਰਿਕਤ ਰਿਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਈਕਰੋ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਉੱਦਮਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਵਪਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵ-ਮਹਾਮਾਰੀ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਦਰਭਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ECLGS ਨੂੰ ਮਾਰਚ 2023 ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਗਰੰਟੀ ਕਵਰ 50,000 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਕੁੱਲ 5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਵਰ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤਿਰਿਕਤ ਰਕਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਉੱਦਮਾਂ ਲਈ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ।

41. ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਲਈ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਗਰੰਟੀ ਟਰੱਸਟ (CGTMSE) ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਲਈ 2 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੇਗਾ।

42. MSME ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ (RAMP) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਾ।

5 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ 6,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨਾਲ 'ਰੇਜ਼ਿੰਗ ਐਂਡ ਐਕਸੈਲਰੇਟਿੰਗ ਐੱਮਐੱਸਐੱਮਈ ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ' (ਆਰਏਐੱਮਪੀ) ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਨਾਲ MSME ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਲਚਕੀਲਾ, ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਕੌਸ਼ਲ ਵਿਕਾਸ

43. ਕੌਸ਼ਲ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੁਨਰਮੰਦੀ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈਤਵ ਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵੀ ਵਧੇਗੀ। 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿੱਲ ਕੁਆਲੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਫ੍ਰੇਮਵਰਕ' (NSQF) ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਉਦਯੋਗਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

44. ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲ ਈਕੋਸਿਸਟਮ - DESH-ਸਟੈਕ ਈ-ਪੋਰਟਲ - ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਔਨ-ਲਾਈਨ ਸਿਖਲਾਈ ਰਾਹੀਂ ਹੁਨਰ, ਮੁੜ ਹੁਨਰ ਜਾਂ ਅੱਪਸਕਿੱਲ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੰਧਿਤ ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉੱਦਮੀ ਮੌਕੇ ਲੱਭਣ ਲਈ API-ਅਧਾਰਿਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੁਨਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ, ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਪਰਤਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।

45. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਡ੍ਰੋਨ-ਏਜ਼-ਏ-ਸਰਵਿਸ (DRAAS) ਲਈ 'ਡ੍ਰੋਨ ਸ਼ਕਤੀ' ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੋਣਵੇਂ ਆਈ.ਟੀ.ਆਈਜ਼ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੁਨਰ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ

46. ਮਹਾਮਾਰੀ-ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਲਗਭਗ 2 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਰਸਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਧਿਕਤਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪੂਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਚਕੀਲਾ ਤੰਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਪੀਐੱਮ ਈਵਿਦਿਆ ਦੇ 'ਇੱਕ ਕਲਾਸ-ਵਨ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ 12 ਤੋਂ 200 ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ 1-12 ਜਮਾਤਾਂ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਵੇਗਾ।

47. ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਦੇ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਲਈ ਥਾਂ ਦੇਣ ਲਈ, ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿੱਚ 750 ਵਰਚੁਅਲ ਲੈਬਾਂ, ਅਤੇ ਸਿਮੂਲੇਟਡ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ 75 ਹੁਨਰੀ ਈ-ਲੈਬਾਂ, 2022-23 ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

48. ਸਾਰੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ-ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਈ-ਕੰਟੈਂਟ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਟੀਚਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ, ਟੀਵੀ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਰਾਹੀਂ ਡਿਲਿਵਰੀ ਲਈ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

49. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਆਰੀ ਈ-ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਵਿਧੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਸਸ਼ਕਤ ਅਤੇ ਲੈਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਡਿਜੀਟਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

50. ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਿਖਲਾਈ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ-ਪੱਧਰੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਸਰਬਵਿਆਪਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਡਿਜੀਟਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਈਸੀਟੀ ਫਾਰਮੈਟਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੈਟਵਰਕਡ ਹੱਬ-ਸਪੇਕ ਮਾਡਲ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੱਬ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਆਈਸੀਟੀ ਮਹਾਰਤ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਵੋਤਮ ਪਬਲਿਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੱਬ-ਸਪੇਕਸ ਦੇ ਇੱਕ ਨੈਟਵਰਕ ਵਜੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਆਯੁਸ਼ਮਾਨ ਭਾਰਤ ਡਿਜੀਟਲ ਮਿਸ਼ਨ

51. ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਜੀਟਲ ਹੈਲਥ ਈਕੋ-ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਦਾਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਜੀਟਲ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ, ਵਿਲੱਖਣ ਸਿਹਤ ਪਛਾਣ, ਸਹਿਮਤੀ ਫਰੇਮਵਰਕ, ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਤੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪਹੁੰਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਲੀ-ਮੈਂਟਲ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

52. ਮਹਾਮਾਰੀ ਨੇ ਹਰ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਿਆਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇੱਕ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਲੀ-ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਤਾ ਦੇ 23 ਟੈਲੀ-ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਨੈਟਵਰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ NIMHANS ਨੇਡਲ ਕੇਂਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆਫ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ-ਬੰਗਲੌਰ (IIITB) ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ, ਮਿਸ਼ਨ ਵਾਤਸਲਿਆ, ਸਕਸ਼ਮ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਾ 2.0

53. ਨਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਉੱਜਵਲ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਧੁਰੇ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਤਿੰਨ ਯੋਜਨਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ, ਮਿਸ਼ਨ ਵਾਤਸਲਿਆ, ਸਕਸ਼ਮ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਾ 2.0 ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਲਾਂਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਕਸ਼ਮ ਆਂਗਣਵਾੜੀਆਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀਆਂ ਆਂਗਣਵਾੜੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਅਤੇ ਆਡੀਓ-ਵਿਡੀਓ ਏਡਜ਼ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਫ਼ ਉਰਜਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਦੋ ਲੱਖ ਆਂਗਣਵਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਪਗ੍ਰੇਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਰ ਘਰ, ਨਲ ਸੇ ਜਲ

54. 'ਹਰ ਘਰ ਨਲ ਸੇ ਜਲ' ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਕਵਰੇਜ 8.7 ਕਰੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ 5.5 ਕਰੋੜ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ 2 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਟੂਟੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 2022-23 ਵਿੱਚ 3.8 ਕਰੋੜ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ 60,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼

55. ਸਾਲ 2022-23 ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ, ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਐੱਮਵਾਈ ਦੇ ਯੋਗ ਲਾਭਾਰਥੀਆਂ ਲਈ 80 ਲੱਖ ਮਕਾਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ 48,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

56. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਵਰਗ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਸਸਤੇ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਿਚ ਕਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁੰਜੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ।

ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਿਕਾਸ ਪਹਿਲ (PMDEAINE)

57. ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਕੌਂਸਲ ਰਾਹੀਂ 'ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਿਨਸਟਰਜ਼ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ ਫ਼ਾਰ ਨੌਰਥ ਈਸਟ ਰੀਜਨ' (ਪੀਐਮ-ਡੀਈਏਆਈਐੱਨਈ) ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਦੀਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਏਗਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਭਰੇਗਾ। ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। 1,500 ਕਰੋੜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੂਚੀ ਅੰਤਿਕਾ-1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਖਾਹਿਸ਼ੀ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

58. ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਡਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਖਾਹਿਸ਼ੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰਾਹੀਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 112 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 95 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੇ ਸਿਹਤ, ਪੋਸ਼ਣ, ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਔਸਤ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਬਲਾਕ ਪਿਛੜ ਰਹੇ ਹਨ। 2022-23 ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬਲਾਕਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰੇਗਾ।

ਵਾਈਬ੍ਰੈਟ ਵਿਲੇਜ਼ (ਗੁੰਜਾਇਮਾਨ ਪਿੰਡਾਂ ਬਾਰੇ) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

59. ਘੱਟ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ ਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹਨ, ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਉੱਤਰੀ ਸਰਸੀਮਾ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਵਾਈਬ੍ਰੈਟ ਵਿਲੇਜ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਰਿਹਾਇਸ਼, ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਕੇਂਦਰ, ਸੜਕੀ ਸੰਪਰਕ, ਵਿਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਚੈਨਲਾਂ ਲਈ ਘਰ ਤੱਕ ਸਿੱਧੀ ਪਹੁੰਚ, ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਅਤਿਰਿਕਤ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਾਂਗੇ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ - ਕਿਤੇ ਵੀ ਡਾਕਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਚਤ

60. 2022 ਵਿੱਚ, 1.5 ਲੱਖ ਡਾਕਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕੋਰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਚਾਲੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ 'ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਇਨਕਲੁਜ਼ਨ' ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਖਾਤਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ, ਇੱਥੇ ਮੋਬਾਈਲ ਬੈਂਕਿੰਗ ਹੋਵੇਗੀ, ਏਟੀਐੱਮ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਖਾਤਿਆਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਔਨਲਾਈਨ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਖੇਤਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ, ਅੰਤਰ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਡਿਜੀਟਲ ਬੈਂਕਿੰਗ

61. ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਡਿਜੀਟਲ ਬੈਂਕਿੰਗ, ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਫਿਨਟੈਕ ਜਿਹੇ ਨਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੇ ਲਾਭ ਉਪਭੋਗਤਾ-ਅਨੁਕੂਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਅਤੇ ਕੋਨੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ। ਇਸ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 75 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ 75 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ 75 ਡਿਜੀਟਲ ਬੈਂਕਿੰਗ ਯੂਨਿਟ (ਡੀਬੀਯੂ) ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ।

ਡਿਜੀਟਲ ਬੈਂਕਿੰਗ

62. ਪਿਛਲੇ ਬਜਟ 'ਚ ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਈਕੋ-ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ 2022-23 ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਪਨਾਉਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਭੁਗਤਾਨ ਪਲੈਟਫਾਰਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਫਾਇਤੀ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ।

ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼, ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇ ਮੌਕੇ, ਊਰਜਾ ਤਬਦੀਲੀ, ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਕਾਰਵਾਈ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼

ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੌਖ 2.0 ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੌਖ

63. ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, 25,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਲਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 1486 ਸੰਘੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਹ 'ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਾਸਨ' ਲਈ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਚਨਬੱਧਤਾ, ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਭਰੋਸਾ, ਅਤੇ 'ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੌਖ' (EODB) ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

64. ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ ਵਿੱਚ, ਈਜ਼ ਆਫ਼ ਡੂਇੰਗ ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਈਓਡੀਬੀ 2.0 ਅਤੇ ਈਜ਼ ਆਫ਼ ਲਿਵਿੰਗ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਪੁੰਜੀ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਯਤਨ ਵਿੱਚ "ਰਾਈਟ ਟੂ ਨੋਅ" ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ "ਨੀਡ ਟੂ ਨੋਅ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਧਾਰਿਤ ਸ਼ਾਸਨ' (ਟ੍ਰਸਟ ਬੇਸਡ ਗਵਰਨੈਂਸ) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਾਂਗੇ।

65. ਇਸ ਨਵੇਂ ਫੇਜ਼ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ, ਮਾਨਵ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਡਿਜੀਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਆਈਟੀ ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ-ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੇ ਏਕੀਕਰਣ, ਨਾਗਰਿਕ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸਿੰਗਲ ਪੁਆਇੰਟ ਐਕਸੈਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਿਆਰੀਕਰਣ ਨਾਲ ਪਰਸਪਰ ਵਿਆਪੀ ਅਨੁਪਾਲਨ ਦੇ ਸਮਾਪਨ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਝਾਅ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗ੍ਰੀਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ

66. ਸਾਰੀਆਂ ਗ੍ਰੀਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਵਿੰਡੋ ਪੋਰਟਲ, ਪਰਿਵੇਸ਼(PARIVESH) 2018 ਵਿੱਚ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਪੋਰਟਲ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਹੁਣ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਖਾਸ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਫਾਰਮ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਾਰੀਆਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਆਵੇਦਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰਲਾਈਜ਼ਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸੈਂਟਰ-ਗ੍ਰੀਨ (CPC-Green) ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਟ੍ਰੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ।

ਈ-ਪਾਸਪੋਰਟ

67. 2022-23 ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸੁਵਿਧਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇੰਬੈਡਡ ਚਿੱਪ ਅਤੇ ਭਾਵੀ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਈ-ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ

68. ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ 100 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਲਗਭਗ ਅੱਧੀ ਆਬਾਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਸੁਵਿਵਸਥਿਤ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੈਮੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਲਾਭਅੰਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਅਜੀਵਿਕਾ ਸੰਬੰਧੀ ਅਵਸਰ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਾਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਨ ਲਈ ਮੈਗਾ ਸਿਟੀਜ਼ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ, ਸਾਨੂੰ ਟੀਅਰ 2 ਅਤੇ 3 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ

ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮੌਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਟਿਕਾਉ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਲਈ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਆਮ ਪਹੁੰਚ (ਬਿਜ਼ਨਸ ਐਂਜ਼ ਯੂਜ਼ਅਲ ਅਪ੍ਰੋਚ) ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਪੈਰਾਡਾਈਮ ਚੇਂਜ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ।

69. ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ, ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ, ਲਾਗੂਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਬਾਰੇ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਯੋਜਨਾਕਾਰਾਂ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਯੋਜਨਾ ਸਹਾਇਤਾ

70. ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਿਲਡਿੰਗ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ, ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਿੰਗ ਸਕੀਮਾਂ (ਟੀਪੀਐੱਸ), ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਓਰੀਐਂਟਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ (ਟੀਓਡੀ) ਦਾ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਾਸ-ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਟੀਓਡੀ ਅਤੇ ਟੀਪੀਐੱਸ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਸ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਅਤੇ ਅਮਰੁਤ ਸਕੀਮ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

71. ਸ਼ਹਿਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਮਤਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਜੋਂ ਮਨੋਨੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ 250 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਐਂਡੋਅਮੈਂਟ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕੋਰਸਾਂ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ, ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ।

ਸਵੱਛ ਅਤੇ ਟਿਕਾਉ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ

72. ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹ ਕਲੀਨ ਟੈਂਕ ਅਤੇ ਗਵਰਨੈਂਸ ਸਮਾਧਾਨ, ਜ਼ੀਰੋ ਫੌਸਿਲ-ਫਿਊਲ ਪਾਲਿਸੀ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਜ਼ੋਨ ਅਤੇ ਈਵੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬੈਟਰੀ ਸਵੈਪਿੰਗ ਨੀਤੀ

73. ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਚਾਰਜਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਬੈਟਰੀ ਸਵੈਪਿੰਗ ਨੀਤੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਮਾਪਦੰਡ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ 'ਬੈਟਰੀ ਜਾਂ ਐਨਰਜੀ ਐਂਜ਼ ਏ ਸਰਵਿਸ' ਲਈ ਟਿਕਾਉ ਅਤੇ ਇਨੋਵੇਟਿਵਬਿਜ਼ਨਸ ਮਾਡਲ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਈਵੀ ਈਕੋ-ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰੇਗਾ।

ਭੂਮੀ ਰਿਕਾਰਡ ਪ੍ਰਬੰਧਨ

74. ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਆਈਟੀ-ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਜ਼ਮੀਨ ਪਾਰਸਲ ਪਹਿਚਾ ਨੰਬਰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਨੁਸੂਚੀ-VIII ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

75. 'ਵੰਨ-ਨੇਸ਼ਨ ਵੰਨ-ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੌਫਟਵੇਅਰ' ਦੇ ਨਾਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਜੈਨਰਿਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ (ਐਨਜੀਡੀਆਰਐੱਸ) ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਜਾਂ ਲਿੰਕੇਜ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਇਕਸਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਕਰਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ 'ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ' ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਿਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਦੀਵਾਲੀਆਪਨ ਕੋਡ

76. ਨਿਪਟਾਰਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਸਰਸੀਮਾ ਪਾਰ ਦੀਵਾਲੀਆਪਨ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੇਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਐਕਸਲਰੇਟਿਡ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਐਗਜ਼ਿਟ

77. ਨਵੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕਈ ਆਈਟੀ-ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰੀ-ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਸੈਂਟਰ ਫੌਰ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਐਕਸਲਰੇਟਿਡ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਐਗਜ਼ਿਟ (ਸੀ-ਪੀਏਸੀਏ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਤਾਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ 2 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਅਤੇ ਗਤੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ

78. ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿਤਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਇਨਪੁਟਸ ਤੋਂ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਨਿਯਮ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਟੈਂਡਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਚਾਲੂ ਬਿਲਾਂ ਦਾ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭੁਗਤਾਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਲ੍ਹਾ-ਸਫ਼ਾਈ ਰਾਹੀਂ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

79. ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਦਮ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਗਜ਼ ਰਹਿਤ, ਅੰਤ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਔਨਲਾਈਨ ਈ-ਬਿਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਸਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਿਸਟਮ ਸਪਲਾਇਰਾਂ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਬਿਲਾਂ ਅਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਔਨਲਾਈਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰੈਕ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਏਗਾ।

80. ਸਪਲਾਇਰਾਂ ਅਤੇ ਕੰਮ-ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਅਸਿੱਧੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ, ਬੈਂਕ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬਾਂਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਨੇ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਈਆਰਡੀਏਆਈ ਨੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬੈਂਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਢਾਂਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਏਵੀਜੀਸੀ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ

81. ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ, ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਇਫੈਕਟਸ, ਗੇਮਿੰਗ, ਅਤੇ ਕੌਮਿਕ (ਏਵੀਜੀਸੀ) ਸੈਕਟਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਅਥਾਹ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਘਰੇਲੂ ਸਮਰੱਥਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਹਿਤਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਏਵੀਜੀਸੀ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਟੈਲੀਕੌਮ ਸੈਕਟਰ

82. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ 5ਜੀ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ, ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। 2022-23 ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟੈਲੀਕੌਮ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ 2022 ਵਿੱਚ 5ਜੀ ਮੋਬਾਈਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਆਊਟ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

83. ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਲਿੰਕਡ ਇਨਸੈਂਟਿਵ ਸਕੀਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ 5ਜੀ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ-ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

84. ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਫਾਇਤੀ ਬੈਂਡਬੈਂਡ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਸੇਵਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਸਰਵਿਸ ਐਂਬਲੀਗੇਸ਼ਨ ਫੰਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਲਾਨਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਪੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਐਲੋਕੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਨਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ।

85. ਸਾਡਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਈ-ਸੇਵਾਵਾਂ, ਸੰਚਾਰ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਤੱਕ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਖੇਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਐਂਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ ਵਿਛਾਉਣ ਦੇ ਠੇਕੇ 2022-23 ਵਿੱਚ ਪੀਪੀਪੀ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤਨੈੱਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। 2025 ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਐਂਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਕੁਸ਼ਲ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ

86. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ੋਨਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ 'ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਐਂਡ ਸਰਵਿਸ ਹੱਬਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ' ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਏਗਾ। ਇਹ ਉਪਲਬਧ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਘੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰੇਗਾ।

ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਆਤਮਨਿਰਭਰਤਾ

87. ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਲਈ ਉਪਕਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਆਤਮਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹੈ। ਪੁੰਜੀ ਖਰੀਦ ਬਜਟ ਦਾ 68 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ 2022-23 ਵਿੱਚ ਘਰੇਲੂ ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ 2021-22 ਵਿੱਚ 58 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

88. ਰੱਖਿਆ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਾਂ, ਸਟਾਰਟਅੱਪਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਜਟ ਦੇ 25 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਐੱਸਪੀਵੀ ਮਾਡਲ ਰਾਹੀਂ ਡੀਆਰਡੀਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮਿਲਿਟਰੀ ਪਲੈਟਫਾਰਮਾਂ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਨਿਜੀ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਆਪਕ ਟੈਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਨੋਡਲ ਛਤਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ

89. ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ, ਜੀਓਸਪੇਸ਼ੀਅਲ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਡ੍ਰੋਨ, ਸੈਮੀਕੰਡਕਟਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਈਕੋ-ਸਿਸਟਮ, ਪੁਲਾੜ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ, ਜੀਨੋਮਿਕਸ ਅਤੇ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲ, ਹਰਿਤ ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪਾਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

90. ਸਹਾਇਕ ਨੀਤੀਆਂ, ਹਲਕੀ-ਛੋਹ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ, ਘਰੇਲੂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਮੌਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ, ਅਕਾਦਮਿਕ, ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਪ੍ਰਯਤਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਊਰਜਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਕਾਰਵਾਈ

91. ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਖਤਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਬਾਹਰੀ ਤੱਤ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਨਵੰਬਰ ਵਿੱਚ ਗਲਾਸਗੋ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸੀਓਪੀ26 ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਅੱਜ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਬੇਸਮਝ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਖਪਤ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਸਮਝ ਬੁਝ ਵਾਲੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ।" ਘੱਟ ਕਾਰਬਨ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਪੰਚਮ੍ਰਿਤ' ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ ਹੈ।

92. ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੌਕੇ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਬਜਟ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਸੌਰ ਊਰਜਾ

93. ਸਾਲ 2030 ਤੱਕ ਸਥਾਪਿਤ ਸੌਰ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ 280 ਗੀਗਾਵਾਟ ਦੇ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਲਕਸ਼ ਲਈ ਘਰੇਲੂ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ, ਉੱਚ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਾਲੇ ਮੌਡਿਊਲਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਉਤਪਾਦਨ ਲਿੰਕਡ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਨਿਰਮਾਣ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਨਾਲ ਪੌਲੀਸਿਲੀਕੌਨ ਤੋਂ ਸੋਲਰ ਪੀਵੀ ਮੌਡਿਊਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 19,500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਤਿਰਿਕਤ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਰਕੂਲਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ

94. ਸਰਕੂਲਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਟ੍ਰਾਂਜਿਸ਼ਨ (ਪਰਿਵਰਤਨ) ਗੋਲਾਕਾਰ ਆਰਥਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਵੱਡੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਵੇਸਟ, ਕਬਾੜ ਵਾਹਨ, ਵਰਤੇ ਗਏ ਤੇਲ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਅਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਜਿਹੇ ਦਸ ਸੈਕਟਰਾਂ ਲਈ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਹੁਣ ਫੇਕਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ, ਰਿਵਰਸ ਲੌਜਿਸਟਿਕਸ, ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਅੱਪਗ੍ਰੇਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਨਾਲ ਏਕੀਕਰਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਫਰੇਮਵਰਕ ਅਤੇ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਗਰਮ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਾਰਬਨ ਨਿਊਟ੍ਰਲ ਇਕੋਨਮੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਜਿਸ਼ਨ

95. ਥਰਮਲ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਤੋਂ ਸੱਤ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਾਇਓਮਾਸ ਪੈਲੇਟਸ ਨੂੰ ਕੋ-ਫਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 38 ਐਮਐਮਟੀ ਸਲਾਨਾ ਸੀਓ2 ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਰਿਕਤ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਦੀ ਕਰੇਗਾ।

96. ਊਰਜਾ ਬਚਾਉਣਾ ਊਰਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਊਰਜਾ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚਤ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਐਨਰਜੀ ਸਰਵਿਸ ਕੰਪਨੀ (ਈਐੱਸਸੀਓ) ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮਾਡਲ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਊਰਜਾ ਆਡਿਟ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਅਤੇ ਆਮ ਮਾਪ ਅਤੇ ਤਸਦੀਕ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਲਈ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਵੇਗਾ।

97. ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਹਾਰਕਤਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਲੇ ਦੇ ਗੈਸੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਲੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਚਾਰ ਪਾਇਲਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

98. ਐਗਰੋ ਫੋਰੈਸਟ੍ਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਫੋਰੈਸਟ੍ਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਖੇਤੀ-ਵਣੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿੱਤ ਪੇਸ਼ਣ

ਜਨਤਕ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼

99. ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਆਰਥਿਕ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਅਤੇ ਏਕੀਕਰਣ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ। ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ, ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਐਮਐੱਸਐੱਮਈ ਤੋਂ ਨਿਰਮਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਮੰਗ, ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਖੇਤੀ-ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਉੱਚ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲਚਕੀਲਾਪਨ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ 2020-21 ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

100. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਚੰਗੇ ਚੱਕਰ ਲਈ ਜਨਤਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਨਿਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ 2022-23 ਵਿੱਚ ਨਿਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

101. ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਰਚੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ 35.4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੇ 5.54 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਤੋਂ 2022-23 ਵਿੱਚ 7.50 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ 2019-20 ਦੇ ਖਰਚੇ ਨਾਲੋਂ 2.2 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। 2022-23 ਵਿੱਚ ਇਹ ਖਰਚ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ 2.9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪੂੰਜੀ ਖਰਚ

102. ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਇਨ-ਏਡ ਰਾਹੀਂ ਪੂੰਜੀ ਅਸਾਇਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਲਏ ਗਏ ਇਸ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ 'ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪੂੰਜੀ ਖਰਚ' 2022-23 ਵਿੱਚ 10.68 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ ਲਗਭਗ 4.1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗ੍ਰੀਨ ਬੈਂਡ

103. ਸਾਲ 2022-23 ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਬਜ਼ਾਰ ਉਧਾਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਹਰਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਸਾਵਰੇਨ ਗ੍ਰੀਨ ਬੈਂਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਕਾਰਬਨ ਤੀਬਰਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗਿਫਟ (ਜੀਆਈਐੱਫਟੀ -ਆਈਐੱਫਐੱਸਸੀ)

104. ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਿਫਟ (ਜੀਆਈਐੱਫਟੀ) ਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਫਿਨਟੈਕ, ਵਿਗਿਆਨ, ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਦੇ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਆਈਐੱਫਐੱਸਸੀਏ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚ-ਅੰਤ ਦੇ ਮਾਨਵ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

105. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜੀਆਈਐੱਫਟੀ ਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਾਲਸੀ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

106. ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਵਿੱਤ ਲਈ ਗਲੋਬਲ ਪੂੰਜੀ ਲਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਗਿਫਟ (ਜੀਆਈਐੱਫਟੀ) ਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

107. ਡੇਟਾ ਸੈਂਟਰ ਅਤੇ ਐਨਰਜੀ ਸਟੋਰੇਜ ਸਿਸਟਮ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਘਣਾ ਚਾਰਜਿੰਗ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਅਤੇ ਗਰਿੱਡ-ਸਕੇਲ ਬੈਟਰੀ ਸਿਸਟਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਡਿਜੀਟਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਊਰਜਾ ਸਟੋਰੇਜ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਵੈਂਚਰ ਕੈਪੀਟਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਇਕੁਇਟੀ ਨਿਵੇਸ਼

108. ਵੈਂਚਰ ਕੈਪੀਟਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਇਕੁਇਟੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਟਾਰਟ-ਅੱਪ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 5.5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਟਕਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਂਚ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਹਿਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਵਿੱਤ

109. ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਫੰਡ ਐੱਨਆਈਆਈਐੱਫ ਅਤੇ ਸਿਡਬੀ ਫੰਡ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਗੁਣਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਕੇਲ ਪੁੰਜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਲਵਾਯੂ ਕਾਰਵਾਈ, ਡੀਪ-ਟੈੱਕ, ਡਿਜੀਟਲ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ, ਫਾਰਮਾ ਅਤੇ ਐਗਰੀ-ਟੈੱਕ ਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਵੇਂ ਮੌਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਵਿੱਤ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾ ਅਧਾਰਿਤ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ 20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਿਜੀ ਫੰਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਹਾਰਕਤਾ

110. ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਨਤਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਨਿਜੀ ਪੁੰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਪੀਪੀਪੀ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਹਾਰਕਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਹਾਰਕਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਆਲਮੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਪਿਰਤਾਂ, ਵਿੱਤ ਦੇ ਇਨੋਵੇਟਿਵ ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਜੋਖਮ ਵੰਡ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡਿਜੀਟਲ ਰੁਪਿਆ

111. ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਡਿਜੀਟਲ ਕਰੰਸੀ (ਸੀਬੀਡੀਸੀ) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਡਿਜੀਟਲ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਦਰਾ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਸਸਤੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, 2022-23 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਲਾਕਚੇਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਡਿਜੀਟਲ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ।

ਪੁੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ

112. ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਘਵਾਦ ਦੀ ਅਸਲ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਤਪਾਦਕ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੁੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧ ਹੈ। 'ਪੁੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ' ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਲ ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ 10,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ 15,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

113. 2022-23 ਲਈ, ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਤਪ੍ਰੇਰਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ 1 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੀ ਐਲੋਕੇਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਰਹਿਤ ਕਰਜ਼ੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਮ ਉਧਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਤੇ ਵੱਧ ਹਨ।

114. ਇਸ ਵੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਤੀਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਉਤਪਾਦਕ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ:

- ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗ੍ਰਾਮ ਸੜਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਰਜੀਹੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਲਈ ਪੂਰਕ ਫੰਡਿੰਗ, ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੇਤ,
- ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਡਿਜੀਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਓਐੱਫਸੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ
- ਬਿਲਡਿੰਗ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ, ਟਾਊਨ ਪਲੈਨਿੰਗ ਸਕੀਮਾਂ, ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ-ਅਧਾਰਿਤ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਤਬਾਦਲੇ ਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੁਧਾਰ।

115. 2022-23 ਵਿੱਚ, 15ਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਜੀਐੱਸਡੀਪੀ ਦੇ 4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 0.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 2021-22 ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ

116. ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨਾਂ 2021-22 ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨਿਤ 34.83 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਅਨੁਮਾਨ 37.70 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੈ। ਪੂੰਜੀ ਖਰਚੇ ਦਾ ਸੋਧਿਆ ਅਨੁਮਾਨ 6.03 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੀਆਂ ਬਕਾਇਆ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ 51,971 ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

117. ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ, 2022-23 ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ 39.45 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 22.84 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

118. ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ ਜੀਡੀਪੀ ਦਾ 6.9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨਿਤ 6.8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। 2022-23 ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ ਜੀਡੀਪੀ ਦੇ 6.4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 2025-26 ਤੱਕ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ 4.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿੱਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਮਾਰਗ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। 2022-23 ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਬਣਨ ਲਈ ਜਨਤਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ।

ਮੈਂ, ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਭਾਗ ਬੀ ਵੱਲ ਜਾਵਾਂਗੀ।

ਭਾਗ ਬੀ

ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ

119. ਮਾਣਯੋਗ ਸਪੀਕਰ, ਸਰ, ਮੈਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਟੈਕਸਪੇਅਰਸ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।

दापयित्वाकरंधर्म्यिधा ाट्रनरय्त्रिरिवायवय्

अशेषान्करंल्पैद्राजािोगक्षेमात्तयन्द्रतः॥११॥

dāpayitvākaramdharmyamṛāṣṭramnityamṛyathāvidhi |

aśeṣāṅkalpayedrājāyogakṣemānatandritaḥ ||

"ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਢਿੱਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਰਾਜ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਟੈਕਸ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਯੋਗਕਸ਼ੇਮ (ਕਲਿਆਣ) ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇ।" ਮਹਾਭਾਰਤ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਰਵ ਅਧਿਆਏ 72. ਸਲੋਕ 11.

120. ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਬਜਟ ਦੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ, ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਟੈਕਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਾਡੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹੋਰ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਟੈਕਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸਾਡੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਟੈਕਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਰਲ ਬਣਾਏਗਾ, ਟੈਕਸਪੇਅਰਸ ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਘਟਾਏਗਾ।

ਨਵਾਂ 'ਐਂਪਡੇਟਿਡ ਰਿਟਰਨ'

121. ਭਾਰਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਕਈ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਟੈਕਸਪੇਅਰਸ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਟੈਕਸਪੇਅਰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੈਕਸ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਸਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਮੈਂ ਟੈਕਸਪੇਅਰਸ ਨੂੰ ਅਤਿਰਿਕਤ ਟੈਕਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਐਂਪਡੇਟ ਕੀਤੀ ਰਿਟਰਨ ਫਾਈਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਐਂਪਡੇਟ ਕੀਤੀ ਰਿਟਰਨ ਸਬੰਧਿਤ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

122. ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਆਮਦਨੀ ਖੁੰਝ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਲੰਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਹੁਣ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਨਾਲ, ਟੈਕਸਪੇਅਰਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਮੁੱਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਆਮਦਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਉਸ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਰਿਟਰਨ ਭਰਨ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਛੁੱਟ ਗਈ ਸੀ। ਵਿੱਤ ਬਿਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਟੈਕਸ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਕਦਮ ਹੈ।

ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਬਦਲਵੀਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਟੈਕਸ ਦਰ ਅਤੇ ਸਰਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ

123. ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਅਠਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਕਲਪਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੰਪਨੀਆਂ ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਇਹੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਮੈਂ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਸ ਦਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

124. ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ 'ਤੇ ਸਰਚਾਰਜ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ 12 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨੀ 1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਅਤੇ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੈ।

125. ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦਿੱਵਿਯਾਂਗਜਨਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਰਿਲੀਫ

126. ਦਿੱਵਿਯਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਅਭਿਭਾਵਕ (ਗਾਰਡੀਅਨ) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਈ ਬੀਮਾ ਸਕੀਮ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਅਭਿਭਾਵਕ(ਗਾਰਡੀਅਨ) ਦੇ ਲਈ ਕੇਵਲ ਤਦੇ ਹੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦਿੱਵਿਯਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਈ ਅਭਿਦਾਤਾ(ਸਬਸਕ੍ਰਾਈਬਰ) ਯਾਨੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਅਭਿਭਾਵਕ (ਗਾਰਡੀਅਨ) ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਵਾਰਸ਼ਿਕੀ (ਐਨੂਇਟੀ) ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ।

127. ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਦਿੱਵਯਾਂਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ/ ਅਭਿਭਾਵਕ (ਗਾਰਡੀਅਨਾਂ) ਦੇ ਜੀਵਨਕਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਵਾਰਸ਼ਿਕੀ (ਐਨੂਇਟੀ) ਜਾਂ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਵੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ/ ਅਭਿਭਾਵਕਾਂ(ਗਾਰਡੀਅਨਾਂ) ਦੇ ਜੀਵਨਕਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਯਾਨੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ/ ਅਭਿਭਾਵਕਾਂ(ਗਾਰਡੀਅਨਾਂ) ਦੇ ਸੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਾਰਸ਼ਿਕੀ (ਐਨੂਇਟੀ) ਅਤੇ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸਮਾਨਤਾ

128. ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (ਐੱਨਪੀਐੱਸ) ਟੀਅਰ-1 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵੇਤਨ ਵਿੱਚ 14 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਸੀ ਕਟੌਤੀ ਵੇਤਨ ਦੇ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਹੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਾਨ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ, ਮੈਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਐੱਨਪੀਐੱਸ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 14 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਿਤ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸਟਾਰਟ-ਅੱਪਸ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ

129. ਸਟਾਰਟ-ਅੱਪਸ ਸਾਡੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੇਸ਼ ਨੇ ਕਾਮਯਾਬ ਸਟਾਰਟ-ਅੱਪਸ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਲਈ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। 31.03.2022 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਪਾਤਰ ਸਟਾਰਟ-ਅੱਪਸ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਨਿਗਮਨ) ਤੋਂ ਦਸ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਟੈਕਸ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਟੈਕਸ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਪਾਤਰ ਸਟਾਰਟ-ਅੱਪ ਦੇ ਇਨਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਨਿਗਮਨ) ਦੀ ਅਵਧੀ ਹੋਰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਯਾਨੀ 31.03.2023 ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

ਨਵ-ਨਿਗਮਿਤ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਰਿਆਇਤੀ ਟੈਕਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ

130. ਕੁਝ ਘਰੇਲੂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਵ-ਨਿਗਮਿਤ ਘਰੇਲੂ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਲਈ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਟੈਕਸ ਦੀ ਰਿਆਇਤੀ ਟੈਕਸ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਧਾਰਾ 115ਬੀਏਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਯਾਨੀ 31 ਮਾਰਚ, 2023 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ, 2024 ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।

ਵਰਚੁਅਲ ਡਿਜੀਟਲ ਅਸੈੱਟ ਦੀ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਈ ਸਕੀਮ

131. ਵਰਚੁਅਲ ਡਿਜੀਟਲ ਅਸੈੱਟ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਾਧਾਰਣ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਮਾਣ ਅਤੇ ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੈਕਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਲਈ, ਵਰਚੁਅਲ ਡਿਜੀਟਲ ਅਸੈੱਟ ਦੀ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਚੁਅਲ ਡਿਜੀਟਲ ਦਾ ਅਸੈੱਟ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਤੋਂ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਮਦਨੀ 'ਤੇ 30 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

- ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਖਰਚ ਜਾਂ ਭੱਤੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਰਚੁਅਲ ਡਿਜੀਟਲ ਅਸੈੱਟ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮੀਜਿਤ (Set off) ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਟ੍ਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਵਰਚੁਅਲ ਡਿਜੀਟਲ ਅਸੈੱਟ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਦਰਾ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਅਧਿਕ, ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ 'ਤੇ 1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਟੀਡੀਐੱਸ ਲੈਣ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।
- ਵਰਚੁਅਲ ਡਿਜੀਟਲ ਅਸੈੱਟ ਦੇ ਉਪਹਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਵੀ ਟੈਕਸ ਲਏ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ।

ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ

132. ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਾਧਨ ਲਗਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਸਾਡੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨਿਰਧਾਰਤੀ (assessee) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨਿਰਧਾਰਤੀ (assessee) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਤਦ ਤੱਕ ਦੇ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਪੇਅਰਸ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਆਈਐੱਫਐੱਸਸੀ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ

133. ਆਈਐੱਫਐੱਸਸੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਆਫਸ਼ੋਰ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਆਫਸ਼ੋਰ ਬੈਂਕਿੰਗ ਯੂਨਿਟ ਦੁਆਰਾ ਕਾਊਂਟਰ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਆਨਿਵਾਸੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਆਮਦਨ, ਰਾਇਲਟੀ ਤੋਂ ਹੋਈ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਪੱਟੇ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਆਈਐੱਫਐੱਸਸੀ ਵਿੱਚ ਪੋਰਟਫੋਲੀਓ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ, ਖਾਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇਗੀ।

134. ਸਰਚਾਰਜ ਦੀ ਉੱਚਿਤਤਾ-ਸਥਾਪਨ

- ਆਲਮੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਵਰਕਸ ਕੰਟ੍ਰੈਕਟਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਘ (ਕਨਸੋਰਟੀਅਮ) ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਨਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਓਪੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ 37 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਇੱਕ ਗ੍ਰੈਡਿਡ ਸਰਚਾਰਜ ਲਗਾਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਰਚਾਰਜ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਅਧਿਕ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਏਓਪੀ ਦੇ ਸਰਚਾਰਜ ਦੀ ਉੱਚਿਤ ਸੀਮਾ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।
- ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੂਚੀਬੱਧ ਇਕੁਇਟੀ ਸ਼ੇਅਰਾਂ, ਯੂਨਿਟਾਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਦੀਰਘਕਾਲੀ ਪੂੰਜੀ ਅਭਿਲਾਭਾਂ 'ਤੇ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਅਧਿਕਤਮ ਸਰਚਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੂੰਜੀਗਤ ਅਭਿਲਾਭਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗ੍ਰੈਡਿਡ ਸਰਚਾਰਜ ਲਗਾਦਾ ਹੈ ਜੋ 37 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਸਾਸਿਆਂ ਦੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਅਭਿਲਾਭਾਂ 'ਤੇ ਸਰਚਾਰਜ ਨੂੰ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਦੀ ਉੱਚਿਤ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਸਟਾਰਟ ਅੱਪ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਟਾਰਟ-ਅੱਪਸ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਖਰਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੈੱਸ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਣ

135. ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਰਚਾਰਜ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 'ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੈੱਸ' ਖਾਸ ਸਰਕਾਰੀ ਭਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਦੇਣ ਲਈ ਟੈਕਸਪੇਅਰ 'ਤੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਰਚਾਰਜ ਵਜੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ 'ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ' ਸੈੱਸ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਚਾਰਜ ਜਾਂ ਸੈੱਸ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਖਰਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ:

136. ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਤਲਾਸ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲਗੀ ਅਣਦੱਸੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਸਮੱਜਿਤ (Set off) ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਅਣਦੱਸੀ ਆਮਦਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਲੁਕੋਣ ਆਦਿ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਸਮੱਜਿਤ (Set off) ਕਰਕੇ ਟੈਕਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਰਕ ਤੋਂ ਨੂੰ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲਗੀ ਅਣਦੱਸੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮੱਜਿਤ (Set off) ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਟੀਡੀਐੱਸ ਪ੍ਰਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣਾ

137. ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਹਿਤ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਿਤ ਲਾਭ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਟ੍ਰੈਕ ਕਰਨ ਲਈ, ਮੈਂ ਹਿਤ ਲਾਭ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਬਸ਼ਰਤ ਵਿੱਤ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੇ ਹਿਤ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ 20,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਨਾ ਹੋਵੇ।

138. ਕੁਝ ਹੋਰ ਬਦਲਾਅ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਤ ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਟੈਕਸ

ਜੀਐੱਸਟੀ ਵਿੱਚ ਅਸਾਧਾਰਣ ਪ੍ਰਗਤੀ:

139. ਜੀਐੱਸਟੀ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਧਾਰ ਹੈ ਜੋ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਘਵਾਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂਕਿ ਅਸਾਮਾਨ ਛੁਹਦੇ ਅਰਮਾਨ ਸਨ, ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵੀ ਉਤਨੀਆਂ ਹੀ ਬੜੀਆਂ ਸਨ। ਜੀਐੱਸਟੀ ਕੌਸਲ ਦੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈਟੀ ਸੰਚਾਲਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਜੀਐੱਸਟੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਗੌਰਵ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਬਜ਼ਾਰ-ਇੱਕ ਟੈਕਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਜੋਏ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਵੀ ਕੁਝ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਕਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਵਿਧਾ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹੀ ਸੰਤੁਲਨ ਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਅਨੁਪਾਲਨ ਸੰਭਵ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੀਐੱਸਟੀ ਰੈਵੇਨਿਊਜ਼ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਧੇ ਲਈ ਟੈਕਸਪੇਅਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਢਾਲਿਆ ਬਲਕਿ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ੋਨਸ:

140. ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ੋਨਸ (SEZs) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ੋਨਸ ਦੇ ਕਸਟਮਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੁਧਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈਟੀ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਜੇਖਮ ਅਧਾਰਿਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਾਲ ਕਸਟਮਸ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ੋਨ ਇਕਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਿਜਤਾ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਅਧਿਕ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੁਧਾਰ 30 ਸਤੰਬਰ, 2022 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਸਟਮਸ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ ਰੇਟ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ

141. ਕਸਟਮਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ, ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਦਾਰੀਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫੇਸਲੈੱਸ ਕਸਟਮਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਕਸਟਮਸ ਫਾਰਮੇਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਚੁਸਤੀ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਾਧਾਰਣ ਫ੍ਰੰਟਲਾਈਨ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਸਟਮਸ ਦੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੇ ਘਰੇਲੂ ਸਮਰੱਥਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਸੁਖਮ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉੱਦਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਨ ਅਵਸਰ ਉਪਲਬਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀਆਂ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਿਜਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਤੀਗਤ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਐੱਲਆਈ ਅਤੇ ਪੜਾਅਵਾਰ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਕਸਟਮਸ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਇੰਪੋਰਟਸ ਅਤੇ ਕੈਪੀਟਲ ਗੁਡਸ

142. ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਪੀਟਲ ਗੁਡਸ ਪਾਲਿਸੀ, 2016 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ 2025 ਤੱਕ ਪੂੰਜੀਗਤ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਅਵਸਰ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਜਲੀ, ਖਾਦ, ਕੱਪੜਾ, ਚਮੜਾ, ਫੁੱਟਵੀਅਰ, ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪੂੰਜੀਗਤ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵੀ ਕਈ ਡਿਊਟੀ ਫੁਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੁਟਾਂ ਨੇ ਘਰੇਲੂ ਪੂੰਜੀਗਤ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਈ ਹੈ।

143. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਆਯਾਤ ਡਿਊਟੀ ਰਿਆਇਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੋਲਾ ਮਾਇਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ, ਟ੍ਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਰੇਲਵੇ ਅਤੇ ਮੈਟਰੋ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈਵਲ ਪਲੇਇੰਗ ਫੀਲਡ ਤੋਂ ਵੀ ਵੰਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਰਕਸੰਗਤ ਟੈਰਿਫਸ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਆਯਾਤਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ, ਘਰੇਲੂ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ 'ਮੇਕ ਇਨ ਇੰਡੀਆ' ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ।

144. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੂੰਜੀਗਤ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਆਯਾਤ ਵਿੱਚ ਰਿਆਇਤੀ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਿਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਅਤੇ 7.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਸਾਧਾਰਣ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਨਤ ਮਸ਼ੀਨਰੀਆਂ 'ਤੇ ਬਣਦੀ ਫੁਟ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

145. ਇਨਪੁੱਟਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਸਟਿੰਗਸ, ਬਾਲ ਸਕ੍ਰਿਊ ਅਤੇ ਲੀਨੀਅਰ ਮੋਸ਼ਨ ਗਾਈਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਫੁਟ ਦੇਣ ਦਾ ਚਲਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਪੂੰਜੀਗਤ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕਸਟਮਸ ਫੁਟਾਂ ਅਤੇ ਟੈਰਿਫ ਸਰਲੀਕਰਣ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ

146. ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਬਜਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਈ ਕਸਟਮਸ ਫੁਟਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਊਡ ਸੋਰਸਿੰਗ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਸ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, 350 ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਫੁਟ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦ, ਰਸਾਇਣ, ਫੈਬਰਿਕ, ਮੈਡੀਕਲ ਉਪਕਰਣ ਅਤੇ ਡ੍ਰੱਗਸ ਅਤੇ ਮੈਡੀਸਿਨਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਘਰੇਲੂ ਸਮਰੱਥਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਅੱਗੇ, ਇੱਕ ਸਰਲੀਕਰਣ ਉਪਾਅ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਈ ਰਿਆਇਤੀ ਦਰਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਭਿੰਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕਸਟਮਸ ਟੈਰਿਫ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਮਾਵੇਸ਼ਟ (ਸ਼ਾਮਲ) ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

147. ਇਹ ਵਿਆਪਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾਲ ਕਸਟਮਸ ਰੇਟ ਅਤੇ ਟੈਰਿਫ ਸਟ੍ਰਕਚਰ (ਢਾਂਚੇ), ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਸਾਇਣ, ਟੈਕਸਟਾਈਲਸ ਅਤੇ ਧਾਤਾਂ ਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਲਈ, ਸਰਲ ਹੋ ਜਾਣਗੀ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫੁਟ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਨਿਰਮਿਤ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੱਚੇ ਮਾਲ 'ਤੇ ਰਿਆਇਤੀ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ 'ਮੇਕ ਇਨ ਇੰਡੀਆ' ਅਤੇ 'ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ' ਦੇ ਸਾਡੇ ਲਕਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

148. ਮੈਂ ਹੁਣ ਖੇਤਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਾਂਗੀ।

ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ

149. ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਦਰ ਸੰਰਚਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਸਟਮਸ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਸ਼ਿਕ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਪਹਿਨਣਯੋਗ ਉਪਕਰਣਾਂ, ਸੁਣਨਯੋਗ ਉਪਕਰਣਾਂ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਸਮਾਰਟ ਮੀਟਰਾਂ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਚਾਰਜਰਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਾਰਮਰ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਕੈਮਰਾ ਮੌਡਿਊਲ ਦੇ ਕੈਮਰਾ ਲੈਂਸ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਕਲ-ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਧਿਕ ਵਾਧੇ ਵਾਲੀਆਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਰਤਨ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ

150. ਰਤਨ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ (ਜਵੈਲਰੀ) ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਕੱਟੇ ਅਤੇ ਤਰਾਸ਼ੇ ਗਏ ਹੀਰੇ ਅਤੇ ਰਤਨ ਪੱਥਰਾਂ 'ਤੇ ਕਸਟਮਸ ਘੱਟ ਕਰਕੇ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਕੱਟੇ ਗਏ ਹੀਰੇ 'ਤੇ ਜ਼ੀਰੋ ਕਸਟਮਸ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗੇਗੀ। ਈ-ਕਮਰਸ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਜਵੈਲਰੀ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਲ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਫਰੇਮਵਰਕ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਜੂਨ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਡਰ-ਵੈਲਿਊ ਇਮੀਟੇਸ਼ਨ ਜਵੈਲਰੀ 'ਤੇ ਕਸਟਮਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ 'ਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 400 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ।

ਰਸਾਇਣ:

151. ਕੁਝ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਸਾਇਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਥੇਨੌਲ, ਅਸੀਟਿਕ ਐਸਿਡ ਅਤੇ ਪੈਟ੍ਰੋਲੀਅਮ ਰਿਫਾਇਨਿੰਗ ਦੇ ਲਈ ਹੈਵੀ ਫੀਡ ਸਟਾਕ 'ਤੇ ਕਸਟਮਸ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਸੇਡੀਅਮ ਸਾਇਨਾਇਡ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਵਧਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਘਰੇਲੂ ਸਮਰੱਥਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਘਰੇਲੂ ਵੈਲਿਊ ਐਡੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ।

ਸੂਖਮ, ਲਘੂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉੱਦਮ

152. ਛਤਰੀਆਂ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਵਧਾ ਕੇ 20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਛਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕਲਪੁਰਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਛੂਟ ਵਾਪਸ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਛੂਟ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸਪਾਤ ਸਕੈਪ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਸਟਮਸ ਛੂਟ ਹੋਰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਐੱਮਐੱਸਐੱਮਈ ਦੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਇਸਪਾਤ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਸਟੇਨਲੈਸ ਸਟੀਲ ਅਤੇ ਕੋਟੇਡ ਸਟੀਲ ਫਲੈਟ ਉਤਪਾਦਾਂ, ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਇਸਪਾਤ ਦੀ ਛੜ ਅਤੇ ਹਾਈ-ਸਪੀਡ ਸਟੀਲ 'ਤੇ ਕੁਝ ਡਿੱਪਿੰਗ ਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸੀਵੀਡੀ ਤੋਂ ਧਾਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਉੱਚ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਵਿਆਪਕ ਲੋਕ ਹਿਤ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਿਰਯਾਤ

153. ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਵਸਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਜਾਵਟੀ ਸਮਾਨ, ਟ੍ਰਿਮਿੰਗ, ਫਾਸਨਰਸ, ਬਟਨ, ਜਿਪਰ, ਲਾਈਨਿੰਗ ਮੈਟੀਰੀਅਲ, ਸਪੈਸ਼ੀਫਾਇਡ ਲੈਦਰ, ਫਰਨੀਚਰ ਫਿਟਿੰਗਸ ਅਤੇ ਪੈਕੇਜਿੰਗ ਬੌਕਸਜ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਸਤਸ਼ਿਲਪ, ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਲੈਦਰ ਫੁੱਟਵੀਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਨਿਰਯਾਤਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਛੂਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

154. ਝੀਂਗਾ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ (ਜਲ ਖੇਤੀ) (shrimp aquaculture) ਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕੁਝ ਇਨਪੁਟਸ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਘਟਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਈਧਣ ਦੇ ਸਮਿਸ਼ਰਣ (blending) ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਟੈਰਿਫ ਉਪਾਅ

155. ਈਧਣ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਹੈ। ਈਧਣ ਦੇ ਸਮਿਸ਼ਰਣ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ, ਗ਼ੈਰ-ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਈਧਣ 'ਤੇ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 2022 ਤੋਂ ਦੋ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲੀਟਰ ਦੀ ਅਤਿਰਿਕਤ ਡਿਫ੍ਰੈਸ਼ਲ (ਵਿਭੇਦਕ) ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਲਗੇਗੀ।

156. ਡਿਊਟੀ ਰੇਟਸ, ਕਸਟਮ ਟੈਰਿਫ ਅਤੇ ਕਸਟਮਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਤ ਬਿਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

157. ਮਾਣਯੋਗ ਸਪੀਕਰ ਸਾਹਿਬ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਬਜਟ ਇਸ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਸਦਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦੀ ਹਾਂ।

ਬਜਟ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਭਾਗ ਏ ਦੀ ਅਨੁਲੱਗ

ਅਨੁਲੱਗ।

(ਪੈਰਾ 57 ਦੇਖੋ)

ਪੀਐੱਮ ਡੀਵਾਇਨ (PM DevINE) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੂਚੀ

ਲੜੀ ਨੰਬਰ	ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਨਾਮ	ਕੁੱਲ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਲਾਗਤ (ਰੁਪਏ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚ)
1.	ਉੱਤਰ- ਪੂਰਬ ਭਾਰਤ ਗੁਵਾਹਾਟੀ (ਬਹੁ-ਰਾਜ) ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਰੋਗ ਅਤੇ ਬਾਲਗ ਹੀਮੋਟੋਲੋਜੀਕੈਂਸਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ	129
2.	ਨੈਕਟੇਅਰ ਆਜੀਵਿਕਾ ਸੁਧਾਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ(ਬਹੁ-ਰਾਜ)	67
3.	ਪੂਰਬ-ਉੱਤਰ ਭਾਰਤ(ਬਹੁ-ਰਾਜ) ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਔਰਗੈਨਿਕ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ	45
4.	ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਆਈਜ਼ੋਲ ਬਾਈ-ਪਾਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ	500
5.	ਪੱਛਮ- ਸਿੱਕਿਮ ਵਿੱਚ ਸੰਗਾ-ਚੌਲਿੰਗ ਦੇ ਲਈ ਪੈਲਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਯਾਤਰੀ ਰੋਪਵੇ ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਗੈਪ ਫੰਡਿੰਗ	64
6.	ਦੱਖਣ-ਸਿੱਕਿਮ ਵਿੱਚ ਪੈਪਰ ਤੋਂ ਭਾਲੇ ਧੁੰਗਾ ਤੱਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਨੁਕੂਲ ਰੋਪਵੇ (ਕੇਬਲ ਕਾਰ) ਦੇ ਲਈ ਗੈਪ ਫੰਡਿੰਗ	58
7.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬਾਂਸ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਪਾਇਲਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ	100
8.	ਹੋਰ(ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ)	537
	ਕੁੱਲ	1500

ਅਨੁਲੱਗ- II

ਐਕਸਟ੍ਰਾ ਬਜਟਰੀ ਰਿਸੋਰਸਜ਼ (ਈਆਰਬੀ) ਦਾ ਸਟੇਟਮੈਂਟ (ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਕਾਏ ਗਏ ਬੱਡਸ, ਐਨਐੱਸਐੱਸਐੱਫ ਰਿਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਾਧਨ)

(ਰੁਪਏ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚ)

ਭਾਗ-ਏ - ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਕਾਏ ਗਏ ਬੱਡਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਈਬੀਆਰਜ਼ ਜੁਟਾਏ ਗਏ:

ਮੰਗ ਸੰਖਿਆ	ਮੰਤਰਾਲਾ/ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਨਾਮ	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2021-22	2022-23
		ਵਾਸਤਵਿਕ	ਵਾਸਤਵਿਕ	ਵਾਸਤਵਿਕ	ਵਾਸਤਵਿਕ	ਵਾਸਤਵਿਕ	ਬੀਈ	ਆਰਈ	ਬੀਈ
26	ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ (ਆਰਆਈਐੱਸਈ)	---	---	---	---	---			
46	ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਿਹਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯੋਜਨਾ	---	---	---	---	---			
	ਹਾਉਸਿੰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ								
60	ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾ (ਪੀਐੱਮਏਵਾਈ)- ਸ਼ਹਿਰੀ								
		---	---	20000	---	---			
	ਜਲ ਸੰਸਾਧਨ, ਨਦੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੀਗਾ ਸੰਭਾਲ ਵਿਭਾਗ								
62	(i) ਪੋਲਾਵਰਮ ਸਿੰਚਾਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ								
	(ii) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਸਿੰਚਾਈ ਯੋਜਨਾ (ਐਕਸੀਲਰੇਟਿਡ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਬੇਨਫਿਟਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ)								
	ਪੈਅਜਲ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ ਵਿਭਾਗ	---	---	1400	1850	2243.2		751.8	

		---	7330	10678.8	10811	19999.8		751.8	
		9167	15095	65602.1	22006.3	26665.1			

ਭਾਗ-ਬੀ -ਐਨਐਸਐਸਐਫ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ :
(ਰੁਪਏ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚ)

ਮੰਗ ਸੰਖਿ ਆ	ਰਾਲਾ/ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਨਾਮ	2016- 17 ਵਾਸਤਵਿ ਕ	2017- 18 ਵਾਸਤਵਿ ਕ	2018- 19 ਵਾਸਤਵਿ ਕ	2019-20 ਵਾਸਤਵਿ ਕ	2020- 21 ਵਾਸਤਵਿ ਕ	2021-22 ਬੀਈ	2021- 22 ਆਰਈ	202 2- 23 ਬੀਈ
1	ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਵਿਭਾਗ	70000.0	65000.0	97000.0	110000.00	84636.00	---		
2	ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ(ਐੱਫ/ਸੀ/ ਆਈ)	0	0	0	0	0	---		
3	ਹਾਊਸਿੰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਾਮਲੇ ਮੰਤਰਾਲਾ	---	8000.00	---	15000.00	10000.00	---	ਨਿੱਲ	ਨਿੱਲ
	ਬਿਲਡਿੰਗ ਮੈਟੀਰੀਅਲਸ ਐਂਡ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ	---	---	---	1310.00		---		
	ਖਾਦ ਵਿਭਾਗ								
	ਧਾਤੂ ਤੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਵਪਾਰ ਨਿਗਮ								
4	ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ						30000.00		
	(ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਕੀਮ/ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਤਿਰਿਕਤ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ)								
	ਕੁੱਲ	70000.0	73000.0	97000.0	126310.0	94636.0	30000.0		

		0	0	0	0	0	0		
	ਕੁੱਲ ਜੋੜ(ਏ+ਬੀ)	79167.0	88095.0	162602.	148316.3	121301.	30000.0	751.	
		0	0	10	0	10	0	80	

ਟਿੱਪਣੀਆਂ:

(i) ਸਿਵਲ ਏਵੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਅਸੈਂਟ ਹੋਲਡਿੰਗ ਲਿਮਿਟਿਡ (ਏਆਈਏਐੱਚਐੱਲ) ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿੱਤ ਵਰ੍ਹੇ 2019-20 ਵਿੱਚ 7,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਵਿਸ ਬੱਡ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਈਬੀਆਰ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਏਆਈਏਐੱਚਐੱਲ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਏਆਈ ਕਰਜ਼ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

(ii) ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ 10,200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ (ਵਿੱਤ ਵਰ੍ਹੇ 2018-19 ਵਿੱਚ 5,200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਵਰ੍ਹੇ 2019-20 ਵਿੱਚ 5,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਤੱਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁੜ ਭੁਗਤਾਨ ਲਾਇਬਿਲਿਟੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਮ ਰੈਵੇਨਿਊਜ਼ ਤੋਂ ਖਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

(iii) ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੂੰਜੀ ਸੰਪੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ 2017-18 ਵਿੱਚ 80,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, 2018-19 ਵਿੱਚ 1,06,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ 2019-20 ਵਿੱਚ 65,443 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਈ 2021-22 ਵਿੱਚ 15,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(iv) ਸਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਲਾਇਬਿਲਿਟੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਜਟ 2022-23 ਦੇ ਭਾਗ-ਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਵਰ੍ਹੇ 2020-21 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ ਭੁਗਤਾਨ ਹੋਏ ਸਲਾਨਾ ਲਾਇਬਿਲਿਟੀ ਦੀ ਰਕਮ 38,775.72 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਹੀ ਸੀ।

(v) ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਲਈ ਪੇਲਾਵਰਮ ਸਿੰਚਾਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿੱਤ ਵਰ੍ਹੇ 2021-22 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਫਾਇਨਾਂਸ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਈਬੀਆਰ ਜੁਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਫਾਇਨਾਂਸ ਬਜਟ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਬਜਟ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਭਾਗ ਏ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ
ਅਨੁਸੂਚੀ I
(ਪੈਰਾ 57 ਦੇਖੋ)

ਪੀਐੱਮ ਡੀਵਾਇਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੂਚੀ

ਲੜੀ ਨੰਬਰ	ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਨਾਮ	ਕੁੱਲ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਲਾਗਤ (ਰੁਪਏ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚ)
1.	ਪੂਰਬ-ਉੱਤਰ ਭਾਰਤ ਗੁਵਾਹਾਟੀ (ਬਹੁ-ਰਾਜ) ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਰੋਗ ਅਤੇ ਬਾਲਗ ਹੀਮੋਟੋਲਿਮਫੋਈਡ ਕੈਂਸਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ	129
2.	ਨੋਕਟੇਅਰ ਆਜੀਵਿਕਾ ਸੁਧਾਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ(ਬਹੁ-ਰਾਜ)	67
3.	ਪੂਰਬ-ਉੱਤਰ ਭਾਰਤ(ਬਹੁ-ਰਾਜ) ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ	45
4.	ਪੱਛਮ ਦੇ ਵੱਲ ਆਈਜ਼ੋਲਬਾਈ-ਪਾਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ	500
5.	ਪੱਛਮੀ- ਸਿੱਕਿਮ ਵਿੱਚ ਗੰਗਾ-ਚੌਲੰਗ ਦੇ ਲਈ ਪੈਲਿੰਗ ਸਬੰਧੀ ਯਾਤਰੀ ਰੋਪਵੇ ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਗੈਪ ਫੰਡਿੰਗ	64

6.	ਦੱਖਣੀ-ਸਿੱਕਿਮ ਵਿੱਚ ਚੈਪਰ ਤੋਂ ਭਾਲੇ ਪੁੰਗਾ ਤੱਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਨੁਕੂਲ ਰੋਪਵੇ (ਕੇਬਲ ਕਾਰ) ਦੇ ਲਈ ਗੈਪ ਫੰਡਿੰਗ	58
7.	ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬਾਂਸ ਸੰਪਰਕ ਰੋਡ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਪਾਇਲਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ	100
8.	ਹੋਰ(ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ)	537
	ਕੁੱਲ	1500

ਅਨੁਲੱਗ- II

ਅਤਿਰਿਕਤ ਬਜਟ ਸੰਸਾਧਨਾਂ (ਈਆਰਬੀ) ਦਾ ਸਟੇਟਮੈਂਟ (ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਬੱਡ, ਐੱਨਐੱਸਐੱਸਐੱਫ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰੋਤ)

(ਰੁਪਏ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚ)

ਭਾਗ-ਏ - ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਬੱਡ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਈਬੀਆਰ ਜੁਟਾਏ ਗਏ:

ਮੰਗ ਸੰਖਿਆ	ਮੰਤਰਾਲਾ/ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਨਾਮ	2016-17 ਵਾਸਤਵਿਕ	2017-18 ਵਾਸਤਵਿਕ	2018-19 ਵਾਸਤਵਿਕ	2019-20 ਵਾਸਤਵਿਕ	2020-21 ਵਾਸਤਵਿਕ	2021-22 ਬੀਈ	2021-22 ਆਰਈ	2022-23 ਬੀਈ
60	ਚਾਰਿੰਗਲਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾ (ਪੀਐੱਮਏਵਾਈ)- ਸ਼ਹਿਰੀ	---	---	2000.00	---	---			
	ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ ਵਿਭਾਗ	---	---	1400.00	1850.00	2243.20		751.80	

		---	---	8698.20	3600.00	---	NIL	NIL
71	ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ, ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਅਤੇ ਜਲਮਾਰਗਾਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਲਮਾਰਗ ਅਥਾਰਿਟੀ (ਆਈਡਬਲਿਊਏਆ ਈ) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ	10400.0	---	---	---	---		
78	(i) ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਉਪਧਿਆਇ ਗ੍ਰਾਮ ਜਯੋਤੀ ਯੋਜਨਾ/ਸੰਭਾਗਿਆ (ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ) ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ (ਕੁਆਰਟਰਲੀ)-	---	---	---	---	---		
79		---	---	---	---	---		
87		---	7330.00	10000.0	10011	19999.0	---	
		9167.0	15095.0	65602.1	22006.30	26665.10		
		0	0	0	0	0		

ਭਾਗ-ਬੀ -ਐਨਐਸਐਸਐਫ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ :
(ਰੁਪਏ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚ)

ਮੰਗ ਸੰਖਿ ਆ	ਰਾਲਾ/ਵਿਭਾ ਗਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਨਾਮ	2016- 17	2017- 18	2018- 19	2019- 20	2020- 21	2021- 22	2021- 22	202 2-23
		ਵਾਸਤਵਿ	ਵਾਸਤਵਿ	ਵਾਸਤਵਿ	ਵਾਸਤਵਿ	ਵਾਸਤਵਿ	ਬੀਈ	ਆਰਈ	ਬੀਈ

		ਕ	ਕ	ਕ	ਕ	ਕ			
1	ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਵਿਭਾਗ	70000.0	65000.0	97000.0	110000.	84636.0	---		
2	ਭਾਰਤੀ ਖੁਰਾਕ ਨਿਗਮ	0	0	0	00	0	---		
3	ਹਾਊਸਿੰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ	---	8000.00	---	15000.0	10000.0	---	ਨਿੱਲ	ਨਿੱਲ
	ਬਿਲਡਿੰਗ ਮਟੀਰੀਅਲ ਅਤੇ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ਖਾਦ ਵਿਭਾਗ	---	---	---	1310.00		---		
	ਧਾਤੂ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਵਪਾਰ ਨਿਗਮ								
4	ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ						30000. 00		
	(ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਕੀਮ/ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਤਿਰਿਕਤ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ)								
	ਕੁੱਲ	70000.0	73000.0	97000.0	126310.	94636.0	30000. 00		
	ਕੁੱਲ ਜੋੜ(ਏ+ਬੀ)	79167.0	88095.0	162602.	148316.	121301.	30000. 00	751.8	0

ਟਿੱਪਣੀਆਂ:

(i) ਸਿਵਲ ਏਵੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਐਸੈਂਟ ਹੋਲਡਿੰਗ ਲਿਮਿਟਿਡ (ਏਆਈਏਐੱਚਐੱਲ) ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੰਜੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿੱਤ ਵਰ੍ਹੇ 2019-20 ਵਿੱਚ 7,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਵਿਸ ਬੱਡ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਈਬੀਆਰ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਏਆਈਏਐੱਚਐੱਲ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਏਆਈ ਕਰਜ਼ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

(ii) ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ 10,200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ (ਵਿੱਤ ਵਰ੍ਹੇ 2018-19 ਵਿੱਚ 5,200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਵਰ੍ਹੇ 2019-20

ਵਿੱਚ 5,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਤੱਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁੜ ਭੁਗਤਾਨ ਲਾਇਬਿਲੀਟੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਮ ਰੈਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

(iii) ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੂੰਜੀ ਸੰਪੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ 2017-18 ਵਿੱਚ 80,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, 2018-19 ਵਿੱਚ 1,06,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ 2019-20 ਵਿੱਚ 65,443 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਈ 2021-22 ਵਿੱਚ 15,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(iv) ਸਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਲਾਇਬਿਲੀਟੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਜਟ 2022-23 ਦੇ ਭਾਗ-ਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2020-21 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ ਭੁਗਤਾਨ ਹੋਏ ਸਲਾਨਾ ਲਾਇਬਿਲੀਟੀ ਦੀ ਰਕਮ 38,775.72 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਹੀ ਸੀ।

(v) ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਲਈ ਪੇਲਾਵਰਮ ਸਿੰਚਾਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿੱਤ ਵਰ੍ਹੇ 2021-22 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਫਾਇਨਾਂਸ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਈਬੀਆਰ ਜੁਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਫਾਇਨਾਂਸ ਬਜਟ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।
